

1 Za jakých okolností může jeden z rodičů zákonně přemístit dítě do jiného státu bez souhlasu druhého rodiče?

1.1 Nejprve je třeba odkázat na komplexní změnu zákona upravujícího vztah rodičů a dítěte, a to zákonem z roku 2013, kterým se mění zákon upravující vztah dítěte a rodičů a právo na ochranu jména (*Kindschafts- und Namensrecht-Änderungsgesetz 2013*) (BGBl I 2013/15), který nabyl v Rakousku účinnosti dne 1. února 2013. Od té doby se pravidla týkající se bydliště nacházejí v § 162 občanského zákoníku (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch – ABGB*), ačkoli tato pravidla nelze vykládat izolovaně, nýbrž v širším kontextu ostatních ustanovení zákona upravujícího vztah rodičů a dítěte.

1.2 Rodič může každopádně dítě přemístit do jiného státu bez souhlasu druhého rodiče tehdy, pokud bylo za prvé rodiči, který dítě přemísťuje, dítě svěřeno do výlučné péče; za druhé vyrozuměl předem druhého rodiče a za třetí druhý rodič poté nevysloví v přiměřené lhůtě námitku a nepodá soudu návrh na odnětí nebo omezení péče o dítě. Pokud druhý rodič podá soudu návrh, musí soud rozhodnout o tom, zda přemístění je či není zákonné. K zajištění rozhodnutí o změně bydliště může soud uložit rovněž zákaz vycestování s dítětem (§ 107 odst. 3 čtvrtá věta zákona o nesporném řízení (*Außerstreitgesetz – AußStrG*)).

Stanovisko rodiče, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, ohledně přemístění do ciziny musí vzít druhý rodič v úvahu tehdy, pokud přání v něm vyjádřené více odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte.

Pokud rodič, kterému bylo dítě svěřeno do výlučné péče, nevyrozumí druhého rodiče o plánovaném přemístění – rodič je povinen oznámit podstatné záležitosti (§ 189 odst. 1 první věta občanského zákoníku, což každopádně zahrnuje i přemístění do ciziny) – nebo pokud se přemísť do ciziny navzdory značnému nesouhlasu druhého rodiče, nepředstavuje to (nemá-li druhý rodič právo péče) porušení práva péče o dítě ve smyslu článku 3 Haagské úmluvy o únosech dětí, nýbrž pouze porušení ustanovení rakouského rodinného práva, která upravují vnitřní vztahy mezi rodiči, což může znamenat důsledky podle rodinného práva (od pouhého poučení po změnu péče o dítě).

1.3 Bylo-li dítě svěřeno do péče oběma rodičům, musí tito vykonávat péči společně, je-li to proveditelné a možné (§ 137 odst. 2 poslední věta občanského zákoníku).

Je třeba rozlišovat mezi situacemi, kdy je dítě přemístěno do ciziny a) rodičem, v jehož domácnosti je vykonávána hlavní péče o dítě, nebo b) druhým rodičem, v jehož domácnosti není vykonávána hlavní péče o dítě. Rodič, v jehož domácnosti není vykonávána hlavní péče o dítě, jedná každopádně protiprávně ve smyslu článku 3 Haagské úmluvy o únosech dětí. U rodiče, v jehož domácnosti je vykonávána hlavní péče o dítě, je právní situace složitější: Výše zmíněné ustanovení § 189 odst. 1 první věty občanského zákoníku, které se týká povinnosti vyrozumět druhého rodiče o podstatných záležitostech, se použije i v případě, bylo-li dítě svěřeno do péče oběma rodičům (§ 189 odst. 5 občanského zákoníku). Pokud jde o to, zda samotné opomenutí vyrozumět druhého rodiče, jemuž byla rovněž svěřena péče, v souladu s § 189 odst. 5 ve spojení s § 189 odst. 1 první větou občanského zákoníku, již představuje porušení práva péče o dítě ve smyslu článku 3 Haagské úmluvy, názory odborníků se liší. Rakouský Nejvyšší soud nedávno potvrdil, že tomu tak je (6Ob 170/16t).

Stanovisko rodiče, v jehož domácnosti není vykonávána hlavní péče o dítě, je nutno vzít v úvahu rovněž tehdy, pokud přání v něm vyjádřené více odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte. Opomenutí vyrozumět druhého rodiče může nezávisle na kvalifikaci protiprávního porušení práva péče o dítě ve smyslu Haagské úmluvy o únosech dětí představovat chování v rámci vnitřního vztahu, které je v rozporu s rakouským rodinným právem, a může znamenat výše zmíněné důsledky.

1.4 Bylo-li dítě svěřeno do péče oběma rodičům, aniž by bylo určeno, ve které domácnosti má být vykonávána hlavní péče o dítě, je nutné si vyžádat souhlas druhého rodiče. Pokud druhý rodič souhlas neudělil, lze o vydání rozhodnutí požádat příslušný opatrovníkový soud (*Pflegschaftsgericht*). Soud musí ve svém rozhodnutí zohlednit nejlepší zájem dítěte i právo rodičů na ochranu před násilím a na volný pohyb a právo vykonávat profesní činnost (§ 162 odst. 3 občanského zákoníku). Vůči třetím osobám však má každý z rodičů plnou moc k zastupování pouze tehdy, nebylo-li s konečnou platností nebo předběžně odňato právo péče (s ohledem na právo určit místo bydliště dítěte).

2 Za jakých okolností je pro přemístění dítěte do jiného státu nezbytný souhlas druhého rodiče?

Souhlas druhého rodiče je každopádně nutný tehdy, pokud rodiči, který dítě přemísťuje, a) nebylo dítě svěřeno do péče, nebo b) bylo mu svěřeno do péče, hlavní péče o dítě však není vykonávána v jeho domácnosti.

Pokud se chce a) rodič, v jehož domácnosti je vykonávána hlavní péče o dítě, nebo b) rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do výlučné péče, přemístit do jiného státu společně s dítětem, musí v rámci vnitřního vztahu dodržet povinnost vyrozumět druhého rodiče podle § 189 občanského zákoníku (viz odpověď na otázku č. 1) a vzít v úvahu názor vyrozuměného rodiče, je-li tento více v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

3 Pokud druhý rodič nesouhlasí s přemístěním dítěte do jiného státu, třebaže je nutné, jak může být dítě do jiného státu zákonně přemístěno?

3.1 Bylo-li dítě svěřeno do péče oběma rodičům, aniž by bylo určeno, ve které domácnosti má být vykonávána hlavní péče o dítě, musí rodič, který chce změnit své bydliště do ciziny bez souhlasu druhého rodiče, podat žádost příslušnému opatrovníckému soudu. Soud musí ve svém rozhodnutí o povolení změny bydliště zohlednit nejlepší zájem dítěte i právo rodičů na ochranu před násilím a na volný pohyb a právo vykonávat profesní činnost (§ 162 odst. 3 občanského zákoníku).

3.2 Pokud rodiči, který se chce přemístit do zahraničí spolu s dítětem, nebylo dítě svěřeno do péče vůbec, nebo není-li hlavní péče o dítě vykonávána v jeho domácnosti, může tento rodič požádat soud o odnětí nebo omezení práva druhého rodiče na péči o dítě (a o – případně rovněž částečné – svěření dítěte do jeho péče). Jako méně závažný prostředek v porovnání s odnětím práva péče může soud také zrušit zákonem stanovené právo na souhlas a schválení nebo nahradit zákonem stanovený souhlas nebo schválení, neexistují-li oprávněné důvody pro odmítnutí (§ 181 odst. 1 občanského zákoníku).

3.3 Rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do péče a v jehož domácnosti je vykonávána hlavní péče o dítě, musí vyrozumět druhého rodiče a umožnit mu, aby se k tomu vyjádřil (§ 189 občanského zákoníku), jeho vyrozumění a souhlas však nejsou podmínkou pro vycestování.

4 Vztahují se stejná pravidla na dočasné přemístění (např. o prázdninách, za účelem zdravotní péče atd.) a trvalé přemístění? Přiložte případně příslušné formuláře pro vyjádření souhlasu.

Pokud jde o dočasné přemístění, v případě společné péče musí rodiče vykonávat péči na základě vzájemné dohody, je-li to proveditelné a možné (§ 137 odst. 2 poslední věta občanského zákoníku). Doklad o této vzájemné dohodě však není podmínkou pro vycestování.

Požadavek na vzájemnou dohodu se však zcela v souladu se zákonem neuplatní například v případě spontánní víkendové návštěvy prarodičů v cizině, kdy druhý rodič neměl v úmyslu být v této době s dítětem v kontaktu (v tomto případě by nebylo možné dospět k vzájemné dohodě).

Totéž platí v případech, kdy je nutné druhého rodiče pouze informovat (§ 189 odst. 1 občanského zákoníku), závisí však na okolnostech jednotlivého případu (např. doba trvání, místo a účel cesty), zda je vůbec nutno pokládat dočasné přemístění za podstatnou záležitost.

Poslední aktualizace: 09/03/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.